

Estudis Culturals

Codi: 40246
Crèdits: 10

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4313178 Literatura Comparada: Estudis Literaris i Culturals	OT	0	2

Professor/a de contacte

Nom: Antonio Penedo Picos

Correu electrònic: antonio.penedo@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Prerequisits

Aquells requerits per a ingressar al màster.

Objectius

Una comprensió transdisciplinària tant del mètode de treball com de la selecció i interacció amb els objectes d'estudi.

Competències

- Analitzar com s'ha constituït la tradició literària i quins processos literaris i culturals han tingut un paper rellevant.
- Aplicar els fonaments ideològics de l'anàlisi cultural als diferents àmbits de la crítica literària i els estudis comparatistes.
- Comunicar els resultats de les seves investigacions a un públic expert i no expert.
- Examinar els fonaments ideològics de les representacions culturals del gènere i la sexualitat.
- Interpretar, d'acord amb les principals metodologies d'anàlisi, els continguts temàtics i simbòlics de l'obra en funció de les seves estratègies retòriques i pragmàtiques.
- Organitzar, planificar i gestionar projectes.
- Raonar críticament a partir de l'anàlisi i la síntesi.
- Realitzar aportacions creatives i originals en l'estudi comparatista dels textos literaris i culturals.
- Treballar en un equip interdisciplinari en entorns diversos.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar la manifestació dels diferents rols socials i de gènere dels personatges.
2. Comunicar els resultats de les seves investigacions a un públic expert i no expert.
3. Connectar els diferents formats i suports estudiats (música, cinema, televisió, Internet) amb els diferents canons artístics que convoquen.
4. Enfocar els diferents objectes d'estudi cap a la seva projecció en l'anàlisi sociopolític, històric i comparat.
5. Identificar els fonaments epistemològics i els instruments conceptuals i terminològics de la tradició literària occidental.
6. Organitzar, planificar i gestionar projectes.
7. Raonar críticament a partir de l'anàlisi i la síntesi.
8. Treballar en un equip interdisciplinari en entorns diversos.

9. Valorar la interacció signe/símbol i significat/sentit en els mitologemes de les obres seleccionades per a la interpretació.

Continguts

ESTUDIS CULTURALS EN L'ERA DIGITAL: TRADICIÓ I ACTUALITAT

Dr. Antonio Penedo-Picos. Antonio.Penedo@uab.es

1. Paràmetres i conceptes clau dels Estudis Culturals.
2. La connexió entre els Estudis Culturals i el Cànon epistemològic del segle XX: formalisme, estructuralisme, semiòtica, fenomenologia, hermenèutica i desconstrucció.
3. Ideologia i experiència estètica.
4. Ficció, Història i 'Realitat Social'.
5. El circuit de la cultura: hegemonia, marges i centralitat - Qui decideix i per què?
6. Significat i sentit, biologia, neurobiologia, corporalitat i ciències de l'esperit - Física quàntica.
7. Economia, tecnologia i (noves) classes socials.
8. Subjectivitat, identitat i "capacitació semiòtica" de la persona.
9. Ordres mediàtiques i ordres ètiques: l'obra d'art com a mediació.
10. Etnicitat, racialitat, nacionalisme i globalització - alterglobalització.
11. Sexualitat, gènere(s) i representació estètica.
12. De la societat teocèntrica als nous models urbans: el debat sobre els conceptes del sagrat i el laic - Cap a una redefinició d'allò civil i polític.
13. Mite, símbol i cànon en els nous models culturals: a) 'convergence culture', b) 'crossmedia', c) formats de televisió, cinema, videojoc i internet.

ESCENARIS: TRANSFORMACIONS I METAMORFOSIS

Dra. Núria Santamaria Roig. Nuria.Santamaria@uab.cat

UAB I INSTITUT DEL TEATRE

Les arts escèniques han fet servir sovint la idea de mutació i transformació per a formular aquella refracció artística i intel·lectual que implica l'escenificació o, com a mínim, allò escenificable. Tot partint d'aquest eix conceptual, la primera sessió es vertebrarà entorn de les transformacions dramàtiques que intenten dotar d'eloqüència contemporània a allò clàssic. La segona sessió reprendrà la idea de la metamorfosi associada a una reflexió sobre llenguatges, procediments i tècniques teatrals que especulen sobre les identitats.

1. Metamorfosi d'allò textual
 1. El canon i la tradició revisitats.
 2. Préstecs, cites, traduccions i contestacions: reescriptures contemporànies dels clàssics.
 3. Teatralitats bastardes: dramàtiques paràsites i posades en escena actuals.

1. Metamorfosi d'allò corporal
 1. Ens i/o embolcalls:

i. Intèrprets i accionistes.

ii. Disfressa i nuesa.

1. Identitats dinàmiques i alquímies de la identitat: transformisme, fregolisme i travestisme.

Bibliografia general:

Abirached, R. (1994) *La crisis del personaje moderno*, Madrid: Publicaciones de la Asociación de Directores de Escena en España.

Abuín, A. (2006) *Escenarios del caos*, Valencia: Tirant lo Blanch.

AADD (2011) *Repensar la dramaturgia, errancies transformación*, Murcia: Cendeac.

Fischer-Lichte, E. (2011) *Estéticas de lo performativo*, Madrid: Abada.

Lehmann, H.T. (2013) *El teatro postdramático*, Murcia: Cendeac.

Sánchez, J. A. (2007) *Prácticas de lo real en la escena contemporánea*, Madrid.

LA IMPORTÀNCIA DEL RELAT EN LA CREACIÓ D'IDENTITATS EN L'ÀMBIT DEL DISSENY

Dr. Lluís Sallés lsdesign@grn.es

ELISAVA ESCOLA UNIVERSITÀRIA DE DISSENY I ENGINYERIA

1. Els tres estadis de la identitat.

2. La mercaderia com a reflex.

3. Storytelling i storydoing.

4. Objectes de companyia.

5. El relat mercantil.

6. La síndrome de la marca.

Les estructures narratives que van constituir les identitats en els diferents mitjans, en els quals la ficció fluïa des de l'aparició de la novel·la, i posteriorment en la seva versió audiovisual, el cinema, avui no poden competir amb la gran fàbrica de dissenys que és la mercaderia.

La identitat mercantil és una forma d'imposició sentimental i sociocultural. Aquesta, sorgeix en el relat: el gran relat, el relat intermig i en el nanorrelat. Tots ells són responsables de la construcció de la identitat de l'individu.

Partim de la suposició que mitjançant l'adoctrinament mercantil fluctuem entre multiversos identitaris. La mercaderia acudeix a tota una tipologia de relats i estructures narratives per a, a través dels nostres referents íntims i les emocions vinculades a aquests, construir identitats artificials que mantinguin activa la nostra campana gaussiana del disseny, la qual cosa permet al mercat l'activació i desactivació de la novetat amb l'ajuda del fenomen de les tendències.

DANTE AHIR I AVUI: DE LA TERRIBLE SÈRIETAT A LA ICONA POP

Dr. Eduard Vilella. Mail: Eduard.Vilella@uab.cat

Difícilment es trobarà un autor que hagi suscitat un interès tan estès i continuat al llarg dels segles com Dante. El fenomen implica diferents camps de la cultura occidental. A més de la seva condició de clàssic, en la cultura d'avui Dante gaudeix d'un vigor inusual per a autors com ell. Les meves sessions volen explorar breument aquestes realitats, presentant centralment la Divina Comèdia i examinant algunes de les recents formes de recepció creativa que ha suscitat en la narrativa postmoderna i el teatre postdramàtic, així com el rock, el còmic o la pintura i el cine.

Bibliografia:

Auerbach, E., *Mímesis. La representación de la realidad en la literatura occidental*, Fondo de Cultura Económica, México, 1983.

Coetzee, J. M., "'¿Qué es un clásico?', una conferencia", *Costas extrañas. Ensayos, 1986-1999*, Debate, Barcelona, 2005, págs. 11-29.

[Metamorphosing Dante : appropriations, manipulations, and rewritings in the twentieth and twenty-first centuries](#) / edited by Manuele Gragnolati, Fabio Camilletti, and Fabian Lampart , Weien, Turia-Kant, 2011

[Dante on view : the reception of Dante in the visual and performing arts](#) / edited by Antonella Braida and Luisa Cale. London, Routledge, 2016.

[Komparatistische Perspektiven Auf Dantes 'Divina Commedia': Lektüren, Transformationen und Visualisierungen](#), Heimgartner, Stephanie ; Schmitz-Emans, Monika; Schmitz-Emans, Monika ; Heimgartner, Stephanie. Berlin, De Gruyter, 2017.

Página web "Dante Today"

<https://research.bowdoin.edu/dante-today/>

ELS ESTUDIS CULTURALS A AMÈRICA LLATINA

Dra. Beatriz Ferrús Antón Beatriz.Ferrus@uab.cat

Els estudis culturals a Amèrica Llatina han tingut una enorme transcendència i un desenvolupament particular, l'arrelament històric de maneres de circulació de produccions culturals pròpies, situades en posició de "modernitat perifèrica, la importància de la crítica cultural llatinoamericana i l'atenció a la problemàtica de la manera en què la cultura determina les identitats i les seves implicacions polítiques han convertit al continent en un espai fèrtil per al seu desenvolupament. Aquests s'alien de manera particular amb els estudis post i decolonials, els moviments feministes i els debats entorn de la identitat llatinoamericana.

1. Genealogia i conceptualitat pròpies. La identitat llatinoamericana. Alteritat. Mestissatge. Transculturació. Hibridesa. Heterogeneïtat. Modernitat perifèrica. Frontera.

2. El paper de la crítica cultural llatinoamericana. Genealogies de la ciutat lletrada. Nacional/continental. Impugnacions al cànon d'occident. Oralitat/escriptura.

3. Estudis de gènere, estudis postcolonials/decoloniales i subalternitats a Amèrica Llatina.

4. Estudis de casos.

Bibliografia:

Andalucía, Gloria. *Borderlans. La frontera: The New Mestiza*, Madrid, Capitán Swing, 2016.

Cornejo Polar, Antonio, *Escribir en el aire, ensayo sobre la heterogeneidad sociocultural en las literaturas andinas*, Lima, Centro de Estudios Literarios Antonio Cornejo Polar, 2018.

García Canclini, Néstor, *Culturas híbridas. Estrategias para entrar y salir de la modernidad*, México, Debolsillo, 2009.

Quijano, Aníbal, *Modernidad, identidad y utopía en América Latina*, Lima, Sociedad y Política Ediciones, 1988.

Szurmuk, Mónica (ed.), McKee Irwin, Robert (ed.), *Diccionario de estudios culturales latinoamericanos*, México, Siglo XXI.

POÈTIQUES DE LA FI DEL MÓN: TRÀNSITS PELS UNIVERSOS DISTÒPICS

Dr. Iván Gómez García ivangg@blanquerna.url.edu Mail:

Presentació de les sessions: Historiadors i economistes solen recordar-nos que ells no se n'ocupen del futur, per tractar-se de quelcom desconegut e imprevisible. Però no són pocs aquells que han volgut imaginar, des de el terreny de la ficció, com serà aquest futur que ens espera. Autors tan diversos com Aldous Huxley o William Gibson han explorat les implicacions del nostre futur a través d'obres capitals, donant a llum un subgènere dintre de la ciència ficció, la distopia, que s'ha mostrat com a un dels més actius i recurrents dintre del cinema i la literatura. A través d'aquestes sessions explorarem les implicacions polítiques d'una sèrie d'obres essencials del gènere distòpic, mitjançant l'estudi comparat de cinema i literatura, i analitzant amb detall les idees i posicionaments que autors de referència han elaborat al llarg de l'últim segle. La distopia funciona no només com a avís (in)evitable futur, sinó com a diagnòstic crític del nostre present més immediat. És per això que l'objectiu de l'estudi no és únicament traçar una cartografia del gènere de les distopies, sinó explorar com, a través de la imaginació, aquestes obres han pensat el futur, han elaborat un discurs sobre el nostre present i s'han posicionat sobre temes essencials dintre del nostre panorama cibercultural.

Contingut de les sessions: Poètiques de la Fi del Món: Trànsits pels universos distòpics.

1. Utopia: La qüestionada idea sobre un futur millor.
2. Dels regnes (im)perfectes: el topos d'una vida bona.
3. L'era del turbocapitalisme: una contrageografia del capital "fràgil".
4. L'infern d'un món mecanitzat: distopies clàssiques (d'Orwell a Bradbury).
5. El cyberpunk com a imatge (interior) del capital (de J.G Ballard a William Gibson).
6. (Dat)Apocalypse Snow: el món sepultat per la informació.
7. Industrialització, modernització i racionalitat: Exposats a la vida urbana.
8. La ciutat com a sistema emergent: entorns urbans i informació.
9. Sobre la fi del progrés: poètiques de la fi del món.

Bibliografia

Baccolini, R., Moylan, T. (eds.): *Dark Horizons. Science Fiction and the Dystopian imagination*. New York: Routledge, 2003.

Barber, S.: *Ciudades proyectadas. Cine y espacio urbano*. Barcelona: Gustavo Gili, 2006.

Brockman, J. (ed.): *Los próximos cincuenta años. El conocimiento humano en la primera mitad del siglo XXI*. Barcelona: Kairós, 2004.

Brockman, J. (ed.): *El nuevo humanismo y las fronteras de la ciencia*. Barcelona: Kairós, 2007.

Buck-Morss, S.: *Mundo soñado y catástrofe: La desaparición de la utopía de masas en el Este y el Oeste*. Madrid: Antonio Machado, 2004.

Catalán, M.: *El prestigio de la lejanía. Ilusión, autoengaño y utopía*. Barcelona: Ronsel, 2004.

Dahrendorf, R.: *Conflicto social moderno*. Madrid: Mondadori, 1990.

Davis, E.: *Techgnosis. Myth, magic and mysticism in the age of information*. London: Serpents Tail, 2004.

Domingo, A.: *Descenso literario a los infiernos demográficos*. Barcelona: Anagrama, 2008.

Fernández Buey, F.: *Utopías e ilusiones naturales*. Mataró: El Viejo Topo, 2007.

Kluitenberg, E.: *Delusive Spaces. Essays on Media, Culture and Technology*. Rotterdam: NAI Publishers, 2008.

Kosko, B.: *El futuro borroso o el cielo en un chip*. Barcelona: Crítica, 2000.

Molinuevo, J.L.: *Humanismo y Nuevas Tecnologías*. Madrid: Alianza, 2004.

Molinuevo, J.L.: *La vida en tiempo real. La crisis de las utopías digitales*. Madrid: Biblioteca Nueva, 2006.

Nicholas Taleb, N.: *El Cisne Negro. El impacto de lo altamente improbable*. Barcelona: Paidós, 2010.

Nicholas Taleb, N.: Antifràgil. Las cosas que se benefician del desorden. Barcelona: Paidós, 2013.

Ryan, M.L.: La narración como realidad virtual. Barcelona: Paidós, 1999.

Sennett, R.: Vida urbana e identidad personal. Barcelona: Península, 2001

Sloterdijk, P.: Esferas III. Espumas. Esferología plural. Madrid: Siruela, 2006.

Wegner, Phillip E. (ed.): Imaginary Communities. Utopia, the Nations, and the Spatial Histories of Modernity. Berkeley: University of California Press, 2002.

Metodologia

Cada sessió i cada docent aplicarà diferents enfocaments metodològics, sempre des de la coherència interna que suposa la pràctica dels Estudis Culturals.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Supervisades			
participación proactiva en el módulo	110	4,4	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8

Avaluació

L'avaluació consistirà en tres tipus de aportacions: 1. La monitorització del material bibliogràfic distribuït informàticament; 2. La presentació d'una recensió de cinco pàgines sobre alguns dels discursos presentats per al professorat (elecció lliure); la presentació d'un treball final del mòdul on s'integrin i reflexionin de manera coherent les qüestions, nocions i perspectives plantejades durant el curs. La qualificació final serà el resultat ponderat de les tres aportacions.

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

En cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Teams, etc. El professor o professora vetllarà perquè l'estudiant hi pugui accedir o li oferirà mitjans alternatius, que estiguin al seu abast.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
preparación trabajo final de módulo	60 %	140	5,6	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9

Bibliografia

En la guia resta explicitada la bibliografia corresponent.

Programari

No hi ha especificacions.